

Kúria ítélete

Az ügy száma: Bfv.III.384/2019/8.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Kónya István, a tanács elnöke
Dr. Bartkó Levente, előadó bíró
Dr. Márki Zoltán, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2019. október 8.

Az ügy tárgya: testi sértés büntette

Terhelt: terhelt

Első fok: Miskolci Törvényszék, 15.B.28/2016/28., ítélet, tárgyalás,
2017. február 28., jogerő napja: 2017. május 31.

Az indítvány előterjesztője: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a testi sértés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Miskolci Törvényszék 15.B.28/2016/28. számú ítéletét megváltoztatja, a terheltet az ellene a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (8) bekezdés I. fordulata szerint minősülő testi sértés büntette miatt emelt vád alól felmenti.

Az eljárás során felmerült 226.010 (kettőszázhuszonhatezer-tíz) forint büntügyi költséget az állam viseli.

Elrendeli a terhelt által büntügyi költség címén befizetett 226.010 (kettőszázhuszonhatezer-tíz) forintnak a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkor törvényes kamatával emelt visszatérítését.

Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

I.

- [1] A Miskolci Törvényszék a 2017. február 28. napján kihirdetett és 2017. május 31. napján jogerőre emelkedett 15.B.28/2016/28. számú ítéletével a terheltet testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés I. fordulat] miatt 2 év - végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetén a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az egyéb járulékos kérdésekről, kötelezte a bűnügyi költség megfizetésére.

II.

- [2] A jogerős ügydöntő határozat ellen a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség Bf.84/2019/1. szám alatt nyújtott be felülvizsgálati indítványt a terhelt javára a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára alapítva, mely szerint a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [3] Indokai szerint a törvényszék ugyan vizsgálta a jogos védelem mint büntethetőséget kizáró ok fennállását, azonban ezt csupán a cselekmény első szakaszában látta megállapíthatónak, míg a második szakaszában már nem. A törvényszék ez utóbbi esetben tévesen értékelte a terhelt verbális megnyilvánulását provokációként, a kés használatát pedig megtorlásként, ezért tévesen vont következtetést a jogos védelmi helyzet hiányára is.
- [4] Kifejtette, hogy a szóbeli becsületsértés nem fosztja meg az emiatt megtámadottat a védekezés jogától, nem tekinthető kihívásnak az, ha valaki becsületsértő kifejezést használ valakivel szemben. Az sem zárja ki a jogos védelmi helyzet megállapítását, hogy a megtámadott személy a további támadás elhárítása céljából eszközt vesz magához.
- [5] Eszerint jelen ügyben a cselekmény első szakaszát követően, amikor a terhelt trágár módon adott hangot felháborodásának, a sértett újból a terhelt felé iramodott, ezért a terhelt változatlanul reálisan tarthatott az őt ért jogtalan támadás folytatásától, amely a sértett ökölütési kísérletével be is következett. Ezen jogtalan támadás elhárításaként értékelendő a sértett életveszélyes sérülését okozó terhelti eszközhasználat.
- [6] A kés használata védekező, elhárító cselekmény, amely szükséges volt a jogtalan támadás leküzdéséhez, az elhárítás kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie.
- [7] Erre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a Miskolci Törvényszék 15.B.28/2016/28. számú ítéletét változtassa meg, és a terheltet az ellene testi sértés büntette miatt emelt vád alól, figyelemmel a Btk. 22. § (1) bekezdése szerinti jogos védelmi helyzetre, a Be. 566. § (1) bekezdés d) pontja alapján mentse fel, és állapítsa meg, hogy az eljárás során felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.
- [8] A Legfőbb Ügyészség BF.425/2019/2. számú átíratában a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.
- [9] A Kúria a Be. 660. § (2) bekezdés b) pontja alapján nyilvános ülést tartott.
- [10] Az ügyész a felülvizsgálati indítványban foglaltakat fenntartotta, azzal egyezően nyilatkozott.
- [11] A terhelt védője az ügyészi indítvánnyal egyetértett, és a terhelt felmentését indítványozta.

III.

- [12] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [13] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ítélettel szemben jogi - nem ténybeli - okból terjeszthető elő. A Be. 648. §-a szerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen van helye, és kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [14] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, amennyiben a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [15] Az ügyészség a Btk. 22. § (1) bekezdésében írt büntethetőséget kizáró okra hivatkozva - jogos védelmi helyzet fennállása miatt - terjesztett elő a terhelt javára felülvizsgálati indítványt.

- [16] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. Felülvizsgálati eljárásban a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [17] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [18] A jogerős, ekként a felülvizsgálatban irányadó tényállás lényege szerint:
- [19] „...a vádlott még általános iskolás korától, illetőleg a közös lakókörnyezet okán ismerte személyesen a sértett barátnőjét, akivel a személyes kapcsolata megszakadt, csupán a facebook-on keresztül tartották a kapcsolatot. A vádlott 2015. április hónap végén is a facebook-on keresztül kezdeményezett beszélgetést a sértett barátnőjével, melynek keretében személyes találkozó lehetőségére is utalt. A sértett barátnője ezt elhárította azzal, hogy tartós baráti kapcsolatban van, melyet követően a vádlott - sérelmezve a sértett barátnőjének reakcióját - több alkalommal is sértő kifejezésekkel illette őt trágár stílusban, többek között „drogos kurvának” nevezte. A sértett barátnője az elektronikus üzenetet felháborodva mutatta meg barátjának, a sértettnek, aki először barátnőjének saját üzenőfaláról, majd később személyes oldaláról küldött a vádlottnak szintén szitkozódó, fenyegető, illetőleg számonkérő stílusú üzeneteket, majd a felek kölcsönösen letiltották egymást, megszakítva mindennemű kapcsolatot.
- [20] 2015. május 1. napján a sértett barátnője társaságában a nap folyamán több alkalommal szeszes italt fogyasztott, legalább 1,5 dl tömény szeszt és több üveg sört. A sértett barátnőjével egy másik településre készült.
- [21] A megállóban várták a villamost, amikor a sértett barátnője észlelte, hogy a másik irányból hamarabb érkező villamosról a szemközti megállónál leszáll a vádlott. Szólt a sértettnek, aki egyébként személyesen a vádlottat nem ismerte, majd 17 óra 39 perckor a vádlott után futottak és hangosan kiabálva, őt megállásra szólították fel. A vádlott megállt, majd kifogásolható stílusban megkérdezte a sértettet, hogy kicsoda ő és mit akar.
- [22] A sértett ezen és a történeteken felháborodva - felelősségre vonva a vádlottat - szitkozódva rátámadt vádlottra, megpróbálta őt fejbe rúgni, amely azonban nem sikerült, a sértett ittassága miatt is a földre esett. A gyalogátkelőhelynél ekkor a vádlott és a sértett között dulakodás alakult ki, mely azonban rövid ideig tartott, mert a két fél ezt követően a parkolóba került, ahol folytatták a verekedést. Ennek keretében a sértett ismét a földre került, ekkor a vádlott két vagy három alkalommal megütötte a földön fekvő sértettet. A sértett barátnője, aki a gyalogátkelőhelynél mintegy 1-1,5 méterre állt a dulakodóktól, a parkolóban már megpróbálta barátjától elhúzni a vádlottat. Ezt használta ki a sértett, őt ellökte magától és a vádlott a lökést követően a földre esett. A sértett ezután is tovább folytatta a bántalmazást, két-három alkalommal meg is ütötte a vádlottat. Ezt követően barátnője őt is megpróbálta elhúzni, melynek hatására a sértett a hátán fekvő vádlottat lábánál fogva húzta pár méteren keresztül, majd a barátnője kérésének eleget téve, elengedte őt.
- [23] A dulakodás alatt a vádlott hátizsákjában lévő dolgok szétperegtek a földön, illetve a sértett a barátnője közbeavatkozása után a vádlott egyik cipőjét eldobta. Ezt követően a sértett barátnőjével - felhagyva addigi magatartásával - elindult vissza a villamosmegálló felé. A vádlott ezután összeszedte a hátizsákjából kipergett dolgait, illetőleg elment a sértett által eldobott cipőjéért, majd annak felvételét követően a járdáról a tőle mintegy 40 méter távolságra került sértett után kiáltott, „kurva anyádat!” kifejezéssel.
- [24] A sértett a vádlotti kifejezés, ittassága, felindult állapota, illetőleg az előzmények miatt visszafordult és a vádlott felé futott, de eközben nem vette észre, hogy a vádlott a zsebéből elővette 10 cm pengehosszúságú és 15 mm legnagyobb pengeszélességű ún. pillangókését - amit mindig magánál tartott - és azt kihajtva csípőmagasságához tartotta oldalánál. A sértett a vádlotthoz kartávolságra érve, ököllel megkísérelte őt megütni, azonban a vádlott az ütés elől elhajolt és ezzel egyidejűleg a

bal kezében nagyujjnal kifelé álló pengeállásban tartott késsel egyenesen, előre irányuló, határozott mozdulattal, nagy erővel hasba szúrta a sértettet. (...)

- [25] A sértett a vádlott bántalmazása következtében a nyak elülső felszínén kis kiterjedésű zúzódást, valamint jobb oldali hasüregbe hatoló, májat és vesét is sértő, szúrt sérülést szenvedett. A nyakzúzódás 8 napon belüli, míg a bordaív elülső hónaljvonalba eső vetületében elhelyezkedő szúrt sérülés következtében sérült máj és vesesérülés 8 napon túl, ténylegesen 3 hét alatt gyógyul. A májon áthatoló, a jobb vesét is sértő, vérpótlást igénylő, vérvesztést eredményező szúrt sérülés közvetlenül életveszélyesnek minősül, orvosi beavatkozás hiányában feltétlenül halált eredményezett volna. A sérülés következtében maradandó fogyatékosság, súlyos egészségromlás nem következett be.
- [26] A vádlott a cselekménnyel összefüggésben a sértett részéről a bal járomív felett ujjbegynyi, homlok közepén több 1-2 cm-es zúzódással járó, a bal kéz hátán 2 db 0,5 cm-es, a bal vállövön 2 db 0,5 cm-es, a bal lapocka tájékán 1 db 5x0,5 cm-es horzsolásos, illetőleg a gerincen 3 db karcolt sebzéssel járó sérülést szenvedett el, mely sérülések a dulakodás eredményeként keletkeztek."
- [27] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint „Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges".
- [28] A Kúria a 4/2003. BJE határozatból az alábbiakat emeli ki.
- [29] A védekezést támadás előzi meg. Az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés azért jogos, mert a támadás jogtalan. A jogosan védekező erőt alkalmaz az erőszak ellen. A támadás olyan tevékenység, amely megvalósítja valamely bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának ismérveit. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie.
- [30] Amennyiben a jogtalan támadás ténye megállapítható, úgy az elhárítás szükségessége nem vitatható. Az elhárító cselekmény aktív szembeszegülés a támadással. A szükségesség azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem állt rendelkezésére, mint amelyet választott.
- [31] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint jogos védelem verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe, megtorlásként nem alkalmazható, a kölcsönös kihívás elfogadása mindkét fél számára a jogtalanság állapotát hozza létre, továbbá a támadás kiprovokálása megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől.
- [32] Mindezt figyelembe véve a törvényszék jogi indokolásában helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a terheltet a cselekmény kezdetekor (első szakasz) a sértett részéről jogtalan támadás érte, melynek elhárítása szükségeszerű, védelmi cselekmény.
- [33] E jogos védelmi helyzet megítélésén, a támadó és a megtámadott viszonyában az ezt követően kialakult kölcsönös verekedés semmit nem változtat, nyilvánvaló, hogy a jogosan védekező erőt alkalmaz az erőszak ellen. Mellőzendő azonban az arányosság fogalmának megjelenítése, mivel a védelmi cselekmény egyetlen kritériuma a szükségesség.
- [34] Ezzel szemben a törvényszék a cselekmény második szakaszát illetően tévesen következtetett a jogos védelmi helyzet hiányára.
- [35] E körben egyrészt a terhelt általi verbális sértést provokációként, a kés használatát pedig a sértett korábbi jogtalan támadásának megtorlásaként értékelte.
- [36] A jogi indokolás erre nézve (ítélet 12. oldal utolsó bekezdése, 13. oldal első bekezdése) részben a jogerős tényállással, részben pedig az indokolás 14. oldalán a negyedik bekezdésben írtakkal került ellentmondásba.
- [37] Ekként a jogi indokolásban tett azon megállapítás (ítélet 12. oldal utolsó bekezdés), hogy a terhelt már olyan időpontban használta a kést, amikor a sértett által közvetlenül, önszántából intézett támadás, illetőleg annak veszélye már nem állt fenn, a jogerős tényállásban megállapítottak alapján (és a bizonyítás anyaga szerint) nem helytálló, mivel a terhelt verbális megnyilvánulását követően a sértett futott vissza a terhelthez és kísérelte megütni ököllel.

- [38] A tényállás téves hivatkozása következtében a törvényszék a terhelti bántalmazást (a kés használatát) megtorlásként értékelte, azonban ezen következtetést utóbb részletesen indokolva maga a törvényszék vetette el az ítélet 14. oldalán írtakkal.
- [39] Ehhez képest maradt az a kérdés, hogy helytálló-e a terhelti verbális sértés provokációkénti értékelése.
- [40] A jogtalan támadás fizikai természetű. A verbális sértés ekként nem támadás, azzal szemben nincs jogos védelem, miként nincs jogos támadás sem. A szóra adott tetteleges válasz jogtalan támadás.
- [41] Következésképpen a terhelt szóbeli sértését követő sértetti reakció - az, hogy visszafutott és megkísérelte ököllel megütni a terheltet - ismételten a sértett részéről intézett jogtalan támadás.
- [42] A provokálót, a kihívót azonban megfosztja a védekezés jogszerűségétől a kölcsönös jogtalanság állapota. Provokálni, kihívást intézni egyaránt lehet szóval és tettel, mikénti értékelésük az adott körülményektől függő, különös körülmétekintést igénylő.
- [43] Nem tekinthető azonban önmagában a szóbeli sértés olyan provokációnak, kihívásnak, amely megfosztaná a jogos védelmi helyzettől az emiatt megtámadottat.
- [44] Jelen ügyben is erről van szó. A sértő kifejezés használata pedig az adott körülmények között - azt követően, hogy a terhelt röviddel előtte jogtalan támadás, bántalmazás elszenvedője volt, mely verekedés során a támadóval szemben alulmaradt - valójában számon sem kérhető.
- [45] Nyilvánvalóan más a megítélése a történeteknek a bizonyítás során felmerült „gyere vissza” kifejezés megállapítása esetén. Ezt azonban a bíróság mérlegelése során indokoltan elvetette.
- [46] Ekként az ismételt jogtalan támadással szemben az elhárítás szükségszerű, az védelmi cselekmény.
- [47] A jogerős tényállás szerint a terhelt, miközben a sértett futott felé, elővette a pillangókését. A támadás ezáltal már közvetlenül fenyegető volt, miként az pillanatokon belül ténylegesen be is következett, és intézetté vált az ökölütéssel. Az irányadó tényállás e részében a történeteket a sértett szemszögéből írta le, azonban mindezt az egyértelmű, pontos ténymegállapítás érdekében az elbírálandó terhelti cselekményként (elkövetői magatartásként) kell a tényállásban megállapítani.
- [48] A Btk. 22. § (4) bekezdése értelmében a megtámadottat kitérés kötelezettség nem terheli. Az elhárítás jogszerűségének kritériuma a szükségesség, ekként a védekezés joga nem arányossági kérdés. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadó viseli. A támadás elhárítása érdekében használt eszköz (pillangókés) a terhelti magatartás védelmi cselekménykénti értékelésén nem változtat.
- [49] A büntetőtörvény a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” tekinti. Az a cselekmény, amelyet a védekező a jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejt - s az megvalósíthatja a Különös Rész valamely törvényi tényállását - nélkülözi a társadalomra veszélyességet, s ezáltal bűncselekményt nem valósít meg (4/2013. BJE határozat).
- [50] Erre tekintettel a terhelt cselekménye a Btk. 22. § (1) bekezdése alapján büntethetőséget kizáró ok - jogos védelem - miatt nem büntetendő.
- [51] Ezért a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja szerint a Miskolci Törvényszék 15.B.28/2016/28. számú ítéletét megváltoztatta, és a Be. 566. § (1) bekezdés d) pontjára figyelemmel a terheltet az ellene a Btk. 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés I. fordulata szerinti testi sértés büntette miatt emelt vád alól felmentette. Egyben megállapította, hogy az eljárás során felmerült bűnügyi költséget a Be. 575. § (1) bekezdése alapján az állam viseli. Rendelkezett továbbá a Be. 856. § (1) bekezdés c) pontja szerint, figyelemmel a Be. 857. § (1) bekezdés c) pontjára a terhelt által bűnügyi költség címén befizetett összeg visszatérítéséről. Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartotta.

IV.

- [52] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdésére figyelemmel a Be. 458. § (3) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Bartkó Levente s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
BÉ